

PRISPEVEK, predstavljen na tiskovni konferenci ob predstavitvi novih knjig Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

Najprej bi se organizatorju zahvalil za prijazno povabilo na tiskovno konferenco. Na Ministrstvu za zunanje zadeve smo veseli tistih projektov Univerze, ki se ukvarjajo s pomembnimi in aktualnimi problemi sodobnega sveta, s kakršnimi se moramo ob vstopanju v EU in NATO vse aktivneje ukvarjati tudi na našem ministrstvu, pri čemer nam je vsak prispevek Univerze lahko le v pomoč. Še posebno bi poudaril pomen novih prispevkov Županičeve knjižnice na temo beguncev in terorizma, ki sem jih z zanimanjem prebral. Posebno zanimiv se mi je zdel prispevek o poročanju slovenskih medijev v zvezi s terorističnim napadom na ZDA.

11. september 2001 je resnično pomembna prelomnica v mednarodnih odnosih. Med to grozljivo tragedijo sem bil v New Yorku. Čeprav se mi ogorčenost prebivalcev New Yorka in celotnih ZDA zdi povsem upravičena, mi je kot neameričanu prezasičenost medijev in vsakdanjega življenja s patriotsko propagando kmalu postala neprijetna, saj ob povsod prisotni agresivni retoriki človek dobi občutek, da gre za pravo vojno. Visoki ameriški diplomat mi je to prelomnico opisal z besedami: »Dolgo sem imel na delovni mizi košček berlinskega zidu, zdaj sem ga zamenjal s koščkom WTC-ja«. Najbrž bo ta košček WTC-ja ostal na njegovi delovni mizi še dolgo, vse dokler se bodo ZDA borile proti terorizmu.

Kljub temu, da ZDA ne primanjkuje vojaške moči, pa so za dolgotrajen spopad s terorizmom ubrale pot preko VS OZN in znane resolucije 1373, ki države članice OZN obvezuje k večplastnemu sodelovanju v boju proti terorizmu. ZDA v tem boju uporabljajo vojaško moč, vendar jim je hkrati jasno, da se proti fenomenu terorizma ni mogoče boriti le z vojaškimi sredstvi, ter da je uspeh mogoč le s skupnim delovanjem mednarodne skupnosti. Ni namreč skrivnost, da so tudi mnoge zahodne države v zameno za zagotavljanje lastne varnosti v preteklosti nudile zavetje teroristom in da v takih pogojih uspehov ni mogoče pričakovati. Terorizma ne bo mogoče izkoreniniti le s ciljnim ukrepi držav, pač pa je treba dolgoročno in celostno delovati tudi na odstranjevanju pogojev, ki terorizem povzročajo.

Dovolite mi, da izkoristim to priložnost in da v zvezi s takim celostnim pristopom k reševanju problemov terorizma in beguncev vašo pozornost usmerim še na evropsko organizacijo, katere delo v javnosti ni dovolj poznano, ki pa se zelo dejavno vključuje v reševanje problemov terorizma in beguncev. Gre za OVSE, kateri bo Slovenija predsedovala v letu 2005, kar nas še posebno obvezuje, da omenjeni Organizaciji in omenjenim pojavom posvetimo vso dolžno pozornost.

OVSE združuje 55 držav, med katerimi so vse evropske države, vključno z nekdanjimi sovjetskimi republikami, Kanada in ZDA. OVSE se že od Helsinške konference (1975) na celovit način sooča z vprašanji varnosti in sodelovanja na območju držav članic, ki sega od Vancouvra do Vladivostoka.

Na začetku svojega delovanja je bila precej uspešna pri vzdrževanju dialoga s Sovjetsko zvezo, pri vzpostavljanju standardov za zaščito človekovih pravic in pri ukrepih za izgradnjo zaupanja na vojaško-političnem področju. Od združitve Nemčije pa se ukvarja s preprečevanjem in reševanjem kriz, ki so nastale po razpadu večnacionalnih socialističnih držav in z novimi izzivi na področju varnosti.

Terorizem je po tragediji v New Yorku postal glavni izziv varnosti v sodobnem svetu. Tudi OVSE mu priznava takšno mesto, zato je bil izdelan načrt akcije za skupni boj proti temu pojavu. OVSE pa v svojem celovitem pristopu k reševanju varnostnih vprašanj ne deluje le deklarativno, pač pa se je odločila tudi za prisotnost na terenu, kar zaposluje večino njenih kadrov. OVSE misije na terenu delujejo v vseh državah s kriznim potencialom oziroma kjer je treba po konfliktnih vzpostaviti demokratično družbo.

OVSE misije v dogovoru s temi državami na osnovi OVSE demokratičnih standardov pomagajo vzpostavljati demokratične institucije in preprečevati krize. Največje OVSE misije so trenutno na območju Jugovzhodne Evrope, od koder je doslej prišlo v Evropo največ beguncev, postopoma pa se vse bolj krepijo tudi na Kavkazu in v Centralni Aziji. Med glavnimi nalogami teh misij je tudi vzpostavljanje političnih in gospodarskih pogojev za vrnitev beguncev. To delo je - glede na njegovo izjemno težavnost - razmeroma uspešno. V zadnjem času se OVSE misije ukvarjajo tudi s preprečevanjem nelegalne trgovine z ljudmi, mamili in orožjem. Razcvet teh vrst kriminala na kriznih območjih najbolj spodkopava možnosti za gospodarski razvoj, hkrati pa vzpostavlja ugodno klimo za razvoj terorizma.

Čeprav se z opisanimi problemi danes v svetu ukvarja mnogo organizacij na čelu z OZN, ki deluje globalno, sem želel predstaviti predvsem regionalno OVSE, ker k tem problemom v naši sosesčini pristopa celostno in na terenu, ter v dogovoru z drugimi mednarodnimi organizacijami in državami.

Vselej se moramo zavedati, da se tako s terorizmom kot s problemom beguncev ne morejo spoprijemati posamezne države, pač pa reševanje teh težav zahteva skupen in celovit pristop, tudi z vključevanjem nevladnih in mednarodnih nevladnih organizacij, in nenazadnje akademskih ustanov, kakršna je vaša.